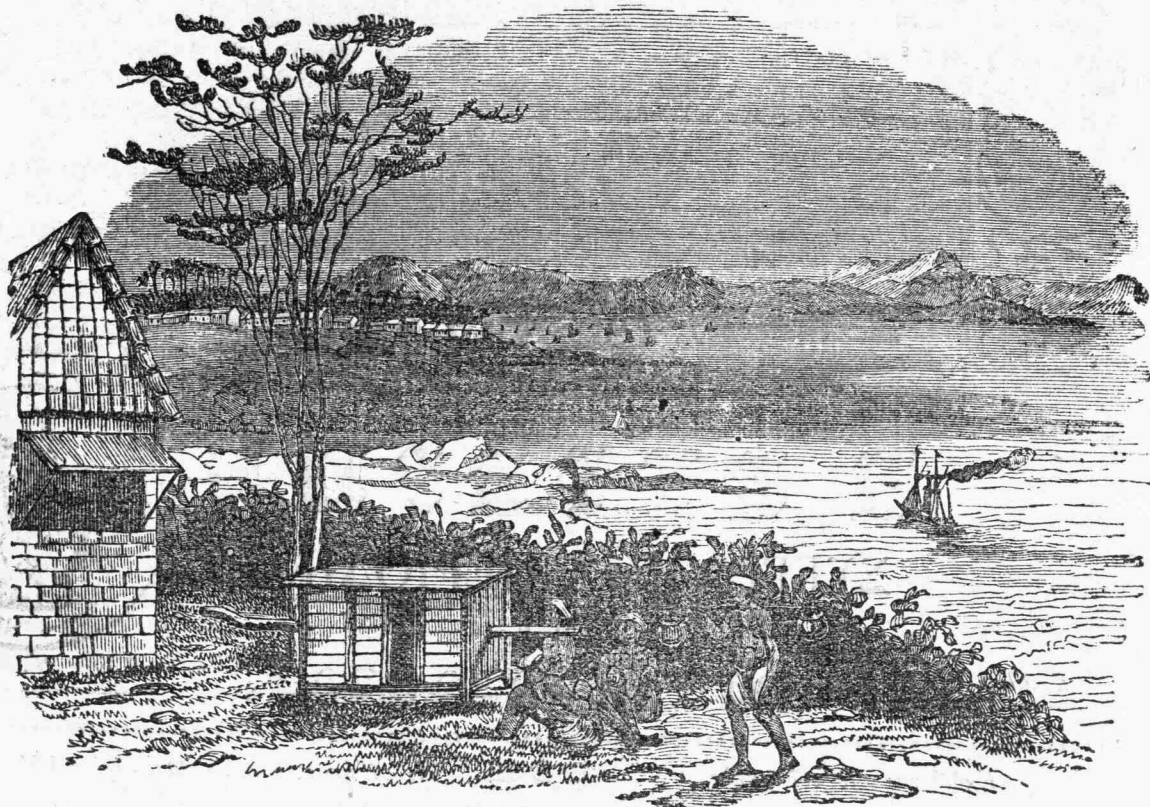

ματα κατέχουσι τὰ φρούριά των. Ἐνιοὶ τῶν ἡγεμόνων τούτων ἐξουσιάζουσι χώρας τόσον ἐκτεταμένας καὶ πολυανθρώπους ὅσον εὐρωπαϊκαὶ τινες δυνάμεις δευτέρας τάξεως.

Εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Βομβάης περιλαμβάνεται ἡ πόλις Βομβάη, κεκμηνὴ ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου μικρᾶς

εἰμῇ εἰς μόνην τὴν Καλκούταν, καὶ πάλιν ὡς πρὸς τὴν ἀκτοπλοῖαν καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν εἰς τὸν λιμένα τῆς ἀνηκόντων πλοίων, ὑπερβαίνει τὴν πόλιν ἐκείνην. Τὰς σημαντικωτέρας ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις ἐνεργοῦσιν οἱ Πάρσιοι, οἱ Γέβροι καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ Ἀρμένιοι. Εἰς τὴν Βομβάην ὑπάρχει φιλολογικὴ ἐται-

Ἡ Βομβάη.

νήσου. Ἡ μεγάλη αὕτη πόλις εἶναι μητρόπολις τῆς δυτικῆς Ἰνδίας, καθέδρα ναυτικοῦ διευθυντηρίου καὶ προασιζέται ἀπὸ εὐρύχωρον ἀκρόπολιν. Εἶναι ἐν γένει καλῶς ὠκοδομημένη. Μεταξὺ τῶν σημαντικωτέρων τῆς οἰκοδομῶν ἄξια σημειώσεως εἶναι ἡ Ἀγγλικανικὴ ἐκκλησίᾳ, τὸ παλάτιον τοῦ διοικητοῦ, ἡ ἀγορὰ, οἱ στρατῶνες, αἱ δεξαμεναὶ καὶ ὁ ναύσταθμος. Πρὸς τούτοις δὲν πρέπει νὰ παρασιωπήσωμεν τὸν μεγαλοπρεπέστατον ναὸν τῶν Γέβρων, ὅστις ἐγκαινιάσθη ἐνώπιον πλήθους Παρσίων, συνελθόντων ἀπὸ ὅλα τῆς Ἰνδίας τὰ μέρη. Εἶναι δὲ κορυφαῖον κτίριον σχήματος τετραγώνου, διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ ὁποίου ἐδαπανήθησαν δύο καὶ ἡμισυ ἑκατομμύρια δραχμῶν.

Ἀπὸ τινων ἐτῶν οἱ Ἄγγλοι ἐσύστησαν εἰς Βομβάην μεγάλα καὶ εὐρύχωρα νεώρια· κατεσκευάσαν ὠραιότατα δίκροτα καὶ ἀξιολόγους φρεγάδας, καθὼς καὶ μέγιστον ἀριθμὸν ἐμπορικῶν πλοίων. Παρατηρητέον δὲ ὅτι ὁ λιμὴν τῆς πόλεως ταύτης εἶναι ὁ ἀσφαλέστερος ὅλων τῶν λιμένων τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς Ἰνδίας. Ἡ Βομβάη κατέστη ἡ γενικὴ ἀποθήκη τῶν ἐμπορευμάτων τῆς Ἰνδίας, τοῦ Ἰνδικοῦ ἀρχιπελάγους, τῆς Περσίας, τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς Ἀβυssiνίας. Ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν τοῦ ἐμπορίου δὲν ὑποχωρεῖ

ρεῖα κατὰ τὸ εἶδος τῆς ἐν Καλκούτῃ καὶ Μαδράς, καὶ πρότινων ἐτῶν ἐσύστηθη καὶ ἄλλη τις ἐταιρεία τῆς γεωργίας καὶ τῆς κηπουρίας. Τρεῖς ἐφημερίδες Ἀγγλικαὶ καὶ μία Ἰνδικὴ ἐξεδίδοντο εἰς τὴν πόλιν ταύτην τὸ 1842. Ὁ πληθυσμὸς τῆς ὑπερβαίνει τὰς 200,000 κατοίκων, ἐκτὸς τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν ξένων, οἵτινες ἀπέρχονται ἐκεῖ προσωρινῶς δι' ὑποθέσεις.

Ο ΦΛΑΜΙΝΙΟΣ ΟΒΕΛΙΣΚΟΣ.

Οὐδενὸς ἔθους ἡ ὀρχαιότης παρίσταται καταπληκτικωτέρα, καὶ δικαιότερον τὴν περιέργειαν διεγείρουσα, ἀπὸ τὴν τῆς Αἰγύπτου. Χίλια ἔτη πρὸ τοῦ καιροῦ ὅταν αἱ ἀμυδρότεροι καὶ σχεδὸν μυθικαὶ παραδόσεις περὶ Ἑλλάδος ἀναφαίνονται εἰς τὴν ἱστορίαν, οἱ Αἰγύπτιοι ἀποδείκνυνται ἀναμφισβητήτως ἔχοντες κανονικὸν ὀργανισμόν, κανονικὴν κυβέρνησιν, τέχνας, ἐπιστήμας καὶ φιλολογίαν· καὶ ὡς κρύπτεται εἰς ἀβάθους ἐρήμους ἡ πηγὴ τοῦ Νεῖλου, τῆς ἐπιγείου προνοίας αὐτῶν, οὕτως ὑπεκρύνγει πᾶσαν ἐρευναν, εἰς ἀνεξιχνίαστα σκότῃ ἐνεληγμένη ἡ ἀρχὴ τοῦ πολιτισμοῦ των, ἐξ οὗ λέγεται ἀπορρέουσας ἅπας ὁ

τοῦ ἀρχαίου κόσμου, καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ πολύκροτος καὶ θαυμάσιος τῆς Ἑλλάδος.

Εὐκατανόητος λοιπὸν εἶναι ἡ σπουδὴ τῶν σοφῶν πρὸς ἐξιχνίασιν τοῦ βαθέος αὐτοῦ μυστηρίου, καὶ φυσικὴ ἡ ἐπιμέλεια, μετ' ἧς μελετῶσι τὰ ἐξαίσιά τοῦ τόπου ἐκείνου μνημεῖα, ἐφ' ὧν τεσσαράκοντα παρήλθον αἰῶνες, χωρὶς πολλάκις οὐδὲ νὰ ἀμύξωσι κἄν τὴν ἐπιδερμίδα των· καὶ φυσικὴ μάλιστα, διότι ἡ ἐπιδερμὶς αὕτη εἶναι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, κατὰστικτὸς δι' ἐπιγραφῶν. ὧν ἡ ἔκτασις καὶ ὁ ἀριθμὸς δύναται πολυαριθμούς νὰ πληρώσῃ τόμους, καὶ ὧν τὸ κείμενον περιέχει ἴσως ὅλους τοὺς θησαυροὺς τῆς ἀρχαίας σοφίας, καὶ εἶναι ἡ ζῶσα κληρονομία, ἣν μᾶς κατέλιπον τὰ πρὸ Χριστοῦ διςχίλια ἔτη.

Ἀλλὰ καὶ αἱ ἐπιγραφαὶ αὗται ἦσαν ἐπίσης μυστηριώδεις, ὡς καὶ οἱ χρόνοι, εἰς οὓς ἀνῆκον. Οἱ σοφοὶ ὅλων τῶν χρόνων καὶ ὅλων τῶν τόπων παρήλθον ἐμπρὸς των, καὶ πάντες τοὺς ἐθεώρησαν ὡς βιβλίον κλειστὸν διὰ τὴν κατὰληψίν των, ὡς αἰνιγμα, οὗ ἡ λύσις συναπώλετο διὰ παντὸς μετὰ τῶν γενεῶν, ὧν ἡ κόνις ἐπλήρου τὰς πυραμίδας. Τῷ ὄντι, τίς ἦν ὁ τολμητίας, ὅστις ἤθελεν ἐπιχειρήσῃ ν' ἀναγνώσῃ τὰς ἱερογλυφικὰς ἐπιγραφὰς ταύτας, μὴ γνωρίζων οὔτε τίς ἡ ἀξία τῶν χαρακτῆρων αὐτῶν, οὔτε τί τὸ σύστημα, εἰς ὃ ἀνῆκουσιν, οὔτε τίς οὔτε ὁποία ἡ γλῶσσα ἦν παριστώσι; Καὶ ὅμως ἡ σύμπτωσις, ὁ μέγας αὐτὸς ἐφευρέτης, καὶ ἡ μεγαλοφυΐα ἐνός ἀνδρὸς τὸ κατώρθωσεν.

Ἐν 1799 ἡ ἐν Αἰγύπτῳ Γαλλικὴ ἐκστρατεία εὗρε κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Νεῖλου εἰς τὴν πόλιν Ροσσέ-τὴν (Ρασσίδ) μέλανα λίθον, ἔχοντα ἐπιγραφὴν ἱερογλυφικὴν, καὶ συνάμα τὴν ἑλληνικὴν αὐτῆς μετάφρασιν. Τὸ εὑρημα τοῦτο ἔδωκεν ἀμέσως τὴν κλεῖδα. Ὁ Ἄγγλος Γουίγγος, παρατηρήσας εἰς αὐτὴν ἐν κύριον ὄνομα, ἀνεκάλυψεν ἐν 1819 τὴν φωνητικὴν δύναμιν 7 ἱερογλύφων, καὶ ὀλίγον μετ' αὐτὸν ὁ Γάλλος Χαμπολλίων ἐνεβόθωνε πολὺ περισσότερον εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἱερογλύφων, καὶ ἐξέδωκεν αὐτῶν γραμματικὴν καὶ λεξικόν. Κατὰ τὸ σύστημά του, ἡ γλῶσσα τῶν ἱερογλύφων, ἡ ἀρχαία Αἰγυπτιακὴ, εἶναι ἡ τὴν σήμερον σωζομένη γλῶσσα τῶν Κόπτων· τῶν δὲ ἱερογλύφων εἰσὶ τὰ μὲν ἡμίση περίπου συμβολικά, τὰ δ' ἡμίση φωνητικά, δηλαδὴ ὅτι ἐμφαίνουσι τὴν φωνὴν ἐκείνην ἀφ' ἧς ἀρχεταὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀντικειμένου, ὃ παρίσταται ὑπὸ τοῦ ἱερογλύφου. Οὕτως, ἐπὶ παραδείγματι, εἰς τὴν ἑλληνικὴν, κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο, ἡ εἰκὼν τοῦ Ἀετοῦ ἤθελε σημαίνει τὴν φωνὴν Α, διότι ἀπ' αὐτῆς ἀρχεταὶ τὸ ὄνομά του.

Ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν τὸ μνημεῖον τῆς Ροσσέτης, τὸ μόνον τοῦ εἶδους τοῦ δυνάμενον νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῆς μεθόδου τοῦ ἀναγινώσκειν τὰ ἱερογλύφα, εἶναι πανταχόθεν ἠκρωτηριασμένον, καὶ πολλαχοῦ ἐξηρατισμένον καὶ ἀμυδρόν, ὥστε οὐδὲ εἰς σχεδὸν στίχος σώζεται ἐπ' αὐτοῦ πλήρης, καὶ ἐπομένως ἡ ἀντιπαράθεσις τῶν δύο κειμένων εἶναι δυσχερεστάτη, καὶ πολλαχοῦ ἀδύνατος· δι' ὃ καὶ μέχρι τοῦδε ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη οὐ μόνον δὲν ἐξηγήθη ἐντελῶς οὐδ' ἀνεγνώσθη, ἀλλ' οὐδὲ κἄν ἀπεικονίσθη ἡ ἀνεγγραφή ἀκόμη μετ' ἀκριβείας.

Ἰπῆρχεν ὅμως ἄλλο μνημεῖον δυνάμενον νὰ χρη-

σιμεύσῃ ὡς πολύτιμος ὁδηγὸς τῶν ἀσχολουμένων περὶ τὴν ἱερογλυφικὴν, καὶ πρὸς ὃ πολλάκις, ἀλλὰ μέχρι τινὸς πάντοτε ματαίως, ἐστράφη ἡ προσοχὴ των. Πρὸ τρισχιλίων τριακοσίων εἴκοσιν ἐτῶν ὁ προτελευταῖος Φαραὼ ἡ βασιλεὺς τῆς δεκάτης ὀγδόης Θεβαϊκῆς δυναστείας, ὁ μεγαλῆτερος τῶν βασιλέων τῆς Αἰγύπτου, Ραμσῆς ὁ Μέμνων, ἦτοι Μεαμοῖν (ἀγαπητὸς τοῦ Ἀμωνος), ὁ καὶ Ὁσμανιδίας, ἦτοι Ὁσιμαρθθᾶς (ὁ ὑπεραγαπητὸς τοῦ Φθᾶ), αὐτὸς ὁ κατακομίσας τὰς Θῆβας μετὰ τὰ ἐξαίσια ἐκεῖνα οἰκοδομήματα τὰ προκαλοῦντα τῶν αἰώνων τὸν θαυμασμόν καὶ ἀψηφούντα αὐτῶν τὴν ἐπήρειαν, αὐτὸς ἀνήγειρε καὶ εἰς Ἡλιούπολιν τῆς Κάτω Αἰγύπτου, ἀνατολικῶς τῆς Μέμφιδος, τὴν πόλιν ἣν ἡ Γραφὴ καλεῖ Ἰν, μέγαν ὀβελίσκον μονόλιθον, ἱερογλύφοις κατακεκαλυμμένον, ὁποῖοι εὗρισκονται πολλοὶ πολλαχοῦ τῆς Αἰγύπτου, καὶ μάλιστα ἐν Θῆβαις, καὶ πολλοὶ ἐκεῖθεν μετεκομίσθησαν κατὰ καιροὺς εἰς Εὐρώπην. Τὰ μνημεῖα ταῦτα ἀνηγείροντο συνήθως ἐμπρὸς τῆς εἰσόδου ναῶν ἢ μεγάλων οἰκοδομημάτων, ἀπομνημονεύοντα τὴν οἰκοδομὴν αὐτῶν καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὴν δόξαν τοῦ οἰκοδομήσαντος.

Ὁ Ὄβελίσκος τῆς Ἡλιοπόλεως ἔμεινεν, ὡς φαίνεται, ἀνέστροφος μέχρι τῶν 500 π. χ., ὅτε ὁ Πέρσης Καμβύσης ἐκστρατεύσας εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου ἀφῆκε καταστρεπτικὰ ἔχνη, ἀνέτρεψε καὶ αὐτόν. Οὕτως ἔμεινε κατὰ γῆς ἐβρύμμενος, μέχρις οὗ ὁ Αὐγουστός, κυριεύσας τὴν Αἴγυπτον, μετέφερεν αὐτὸν διὰ μεγάλης δαπάνης καὶ κόπου εἰς Ρώμην, καὶ τὸν ἔστησεν ἐπὶ τὴν νύσσαν τοῦ Μεγάλου Ἱπποδρόμου. Αἱ ἱερογλυφικαὶ τοῦ μνημεῖου ἐπιγραφαὶ ἐκίνησαν μεγάλως τὴν περιέργειαν τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῶν Ρωμαίων, καὶ ὁ Ἑρμαπίων, ἱερεὺς Αἰγύπτου, καὶ τῆς γραφῆς αὐτῶν εἰδήμων, διαταχθεὶς μετέφρασεν αὐτὰς Ἑλληνιστί, τὴν δὲ μετάφρασιν ταύτην εὐτυχῶς διετήρησε, κατὰ μέρος τοῦλάχιστον, ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Ἀμμιανὸς Μαρκελλίνου, εἰς τῶν συγγραφέων τῶν *Αὔγουστων ἱστοριῶν*.

Ἄν πρὸς τῇ μεταφράσει εἶχε διατηρηθῇ καὶ τὸ πρωτότυπον, αἱ ἔρευναι τῶν ἱερογλυφολόγων δὲν ἤθελον περιμείναι τὴν εὕρεσιν τοῦ λίθου τῆς Ροσσέτης. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἕκτῃν ἑκατονταετηρίδα μ. Χ. οἱ ἐπιδραμόντες τὴν Ἰταλίαν βάρβαροι, μετὰ τῶν λοιπῶν αὐτῆς μνημείων κατέστρεψάν καὶ τοῦ Ἱπποδρόμου τὸν ὀβελίσκον. Ἐπὶ χίλια τοῦλάχιστον ἔτη ἔθεωρεῖτο οὗτος ὡς ἐξαφανισθεὶς, καὶ ὡς ἀπολωλὼς ἀμεταστρεπτί. Ἀλλ' ἐν 1588, ἐπὶ Πάπα Σίξτου τοῦ Β', ἀνασκαφῶν γινομένων ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἱπποδρόμῳ, ἀνευρέθη ὁ ὀβελίσκος, πλησίον τοῦ βάθρου του, δηλοῦντος ἐν Λατινικῇ ἐπιγραφῇ τὴν εἰς Ρώμην μετακομίσαι καὶ ἀνέγειν αὐτοῦ, τεθλασμένως ὅμως τριχῇ, καὶ πολλαχοῦ κεκαυμένος, μάλιστα περὶ τὴν βάσιν, ἧς ἠναγκάσθη ὁ ἀρχιτέκτων Φοντάνας ν' ἀποκόψῃ διὰ τοῦτο τινὰς σπυδαμᾶς, ὅταν μετὰ ἐν ἔτος τὸν ἀνήγειρε πάλιν πρὸ τῆς Φλαμίνιας πύλης (porta del popolo), ὅθεν καὶ Φλαμίνιος Ὄβελίσκος ὠνομάσθη καὶ ὀνομάζεται.

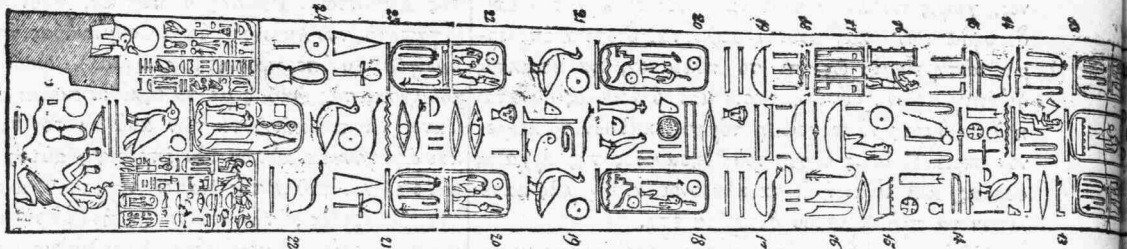
Ἡ κατὰσσις τοῦ ἀκρωτηριασμοῦ τοῦ ἦτον λυπηρὰ· ἀλλ' ἀνεκαλύφθη ὅτι 230 περίπου ἔτη μ. Χ. μετακομισθέντος εἰς Ρώμην ἄλλου ὀβελίσκου ἐξ Αἰγύπτου,

τοῦ Σαλλουστιανοῦ λεγομένου, παντάπασι δὲ ἀνεπιγράψου, ἡ ἐπιγραφή τοῦ τῆς Ἡλιουπόλεως ἀντεγράφη ἐπ' αὐτοῦ ἀκόμῳς μὲν ἀκριβῶς δέ· ὥστε τὸ ἀντίγραφον τοῦτο συντελεῖ εἰς συμπλήρωσιν τοῦ κειμένου τοῦ πρωτοτύπου. Καὶ ὅμως μετὰ πάσας τὰς περιστάσεις ταύτας ἐνομίσθη, ἐπιστεῦθη μάλιστα, ὅτι ὁ τῆς

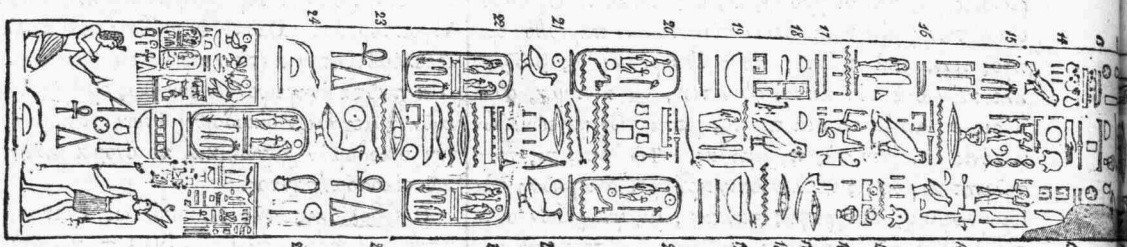
φράσεως τοῦ Οὐγγαρέλου, γενομένης κατὰ τὴν γραμματικὴν τοῦ Χαμπολλιῶνος, καὶ κατ' οὐδὲν συμφώνου πρὸς τὴν τοῦ Ἑρμαπίωνος.

Ἀλλ' ἤδη ἐν 1826 ὁ ἐκ Λειψίας καθηγητὴς Κ. Σεϋφφάρθ διεφώνησε πρὸς τοῦ Χαμπολλιῶνος τὴν ἀνακάλυψιν, καὶ στηριζόμενος καὶ αὐτὸς κυρίως ἐπὶ

1. Νοτιά πλεύρᾳ

4. Ἀνατολική πλεύρᾳ

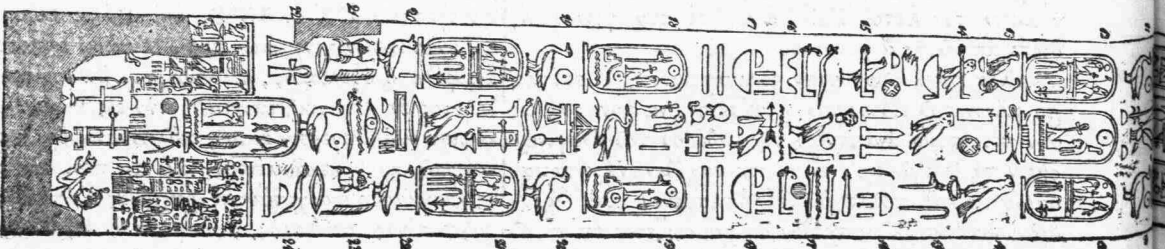
Ἡλιουπόλεως ὀβελίσκος δὲν ἦτον αὐτὸς ὁ εὐρεθεὶς, ἀν καὶ εὐρέθη εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ἀκριβῶς εἰς τὴν ἀνήγειρεν ἐκεῖνον ὁ Αὐγουστος. Τὴν ιδεάν δὲ ταύτην ἐκύρωσεν ὁ Χαμπολλιῶν, ὅστις ἀντιπαρβαλὼν τὴν ἐπιγραφὴν αὐτοῦ κατὰ τὸ σύστημά του πρὸς τὴν μετάφρασιν τοῦ Ἑρμαπίωνος, εὗρεν ὅτι δὲν συμφωνοῦσι παντάπασιν! Ὑπετίθετο λοιπὸν ὅτι τοῦ Ῥάμοῦ ὁ ὀβελίσκος ἔκειτο ἀκόμῳ ἐκεῖ που ὑπὸ τὰ ἐρείπια τοῦ Ἱπποδρόμου παρέρριμμένος καὶ ἄγνωστος, καὶ περιμένων τὴν εὐτυχὴ χεῖρα, ἥτις νὰ τὸν ἀνακαλύψῃ. Ὁ Χαμπολλιῶν ὅμως, καὶ τοι ὑποσχεθεὶς τὴν κατὰ τὸ ἴδιον αὐτοῦ σύστημα μετάφρασιν τοῦ ὀβελίσκου, ἀπέ-

τῆς ἐπιγραφῆς τῆς Ῥοσσέτης, ἀντεπρότεινεν ἄλλο σύστημα, καθ' ὃ ἡ γλῶσσα τῶν ἱερογλυφικῶν εἶναι οὐχὶ ἡ σήμερον ὀμιλουμένη Κοπτική, ἀλλ' ἡ παλαιὰ Αἰγυπτιακή, συγγενὴς μὲν αὐτῇ, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς διαφέρουσα. Ἐπειτα δὲ διέσχυρίσθη ὅτι τὰ ἱερογλυφικά σημεῖα δὲν εἶναι κατὰ τὸ ἡμῖς μὲν συμβολικά, κατὰ τὸ ἡμῖς δὲ φωνητικά, ἀλλὰ σχεδὸν ἀνεξαιρέτως ὅλα φωνητικά, παριστῶντα 25 φωνὰς ἢ γράμματα τῆς Αἰγυπτιακῆς γλώσσης, μὲ τὴν διαφορὰν, ὅτι ἡ αὐτὴ εἰκὼν πολλάκις εἰς διαφόρους κειμένη θέσεις ἐμφαίνει διάφορα γράμματα, ἀλλαχοῦ δὲ δύο εἰκόνες ὁμοῦ περικριτῶσιν ἐν γράμματι, καὶ ἀλλαχοῦ

3. Βορεία πλεύρᾳ

2. Δυτικὴ πλεύρᾳ

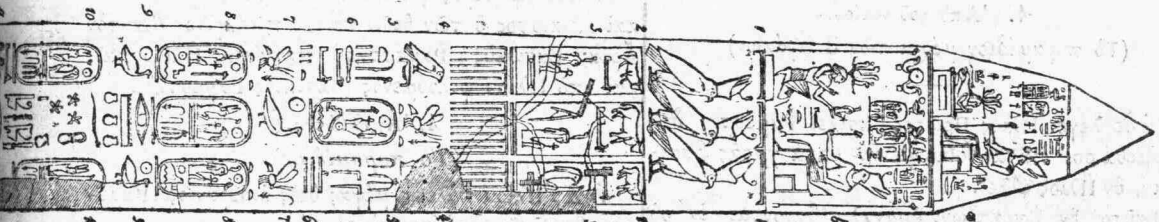
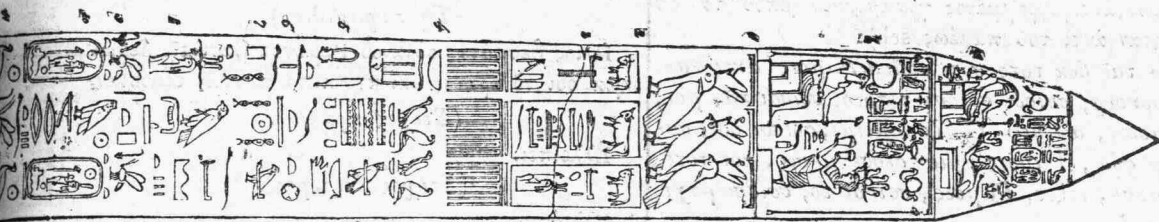
θανεν ἐν 1827 πρὶν ἐκπληρώσῃ τὴν ὑπόσχεσιν του. Ὁ περίφημος τῶν Αἰγυπτιακῶν ἀρχαιοτήτων ἐκδότης Ῥοσσελίνης ἀπεπειράθη καὶ αὐτὸς ἐν 1835 τῆς μεταφράσεως, ἀλλ' ἀπέτυχεν· καὶ μόλις κατὰ τὸ 1842 ἐξεδόθη ἀκριβὲς τοῦ ὀβελίσκου ἀντίγραφον μετὰ μετα-

πάλιν μία μόνῃ εἰκὼν ἐκφράζει δύο κατὰ μυθολογικὰς θεωρίας συγγενῇ σύμφωνα.

Ἡ φήμῃ ὅμως τοῦ Χαμπολλιῶνος ἦτον μεγάλη, ὁ διάδοχος αὐτοῦ Δετῶννος παρεδέχθη τὸ σύστημα του ὡς ἀπταιστον, καὶ εἰς τὴν μέθοδον τοῦ Σεϋφ-

φάρθ ὀλίγη προσοχή ἐδόθη, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πατρίδι του. Ἀλλ' ἰδοὺ ὅτι ἀφ' οὗ, ὡς προεῖρήθη, τὸ ἱερογλυφικὸν κείμενον τοῦ Φλαμινίου Ὀβελίσκου ἐγένετο κοινῶς γνωστὸν ἐν 1842 διὰ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Οὐγγαρέλλη, ὁ Σεῦφφάρθ, ἀναγνούς αὐτὸ κατὰ τὴν μεθοδόν του, τὸ εὔρεν ἐντελῶς σχεδὸν σύμφωνον πρὸς

ἀνάγλυφα ἐντὸς κοιλωμάτων ἐχόντων βάθος 2 δακτύλων περίπου· εἰσὶ δὲ ἐξ αἰσία διὰ τὸ κάλλος τοῦ διαγράμματος καὶ διὰ τὸ μέγεθος· διότι οἱ τὸν αἰγυπτιακὸν πῖλον ἀναδεδεμένοι ἱερακεῖς ἔχουσιν ἑκάστος ὕψος τριῶν πήχεων. Οἱ στίχοι χωροῦσιν, ὡς ἐν τῇ Σινική γραφῇ, ἀνωθεν πρὸς τὰ κάτω, ὥστε ἑκάστη

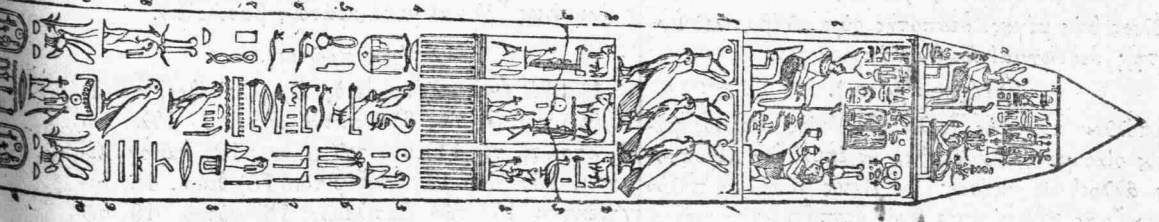
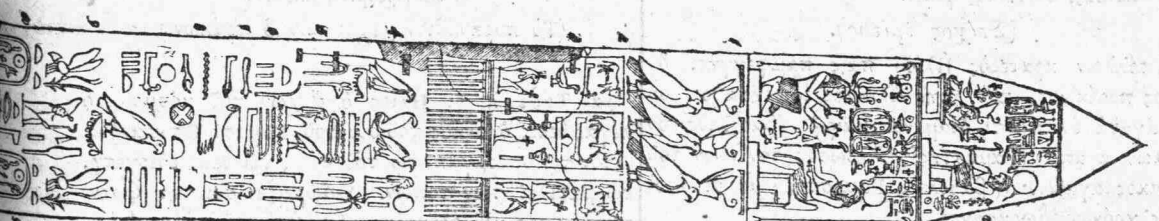

τὴν μετάφρασιν τοῦ Ἑρμαπίωνος. Ἄλλη καὶ θετικωτέρα ἀπόδειξις ὑπὲρ τῆς ὀρθότητος τῆς μεθοδου του βεβαίως δὲν ἐδύνατο νὰ δοθῇ. Αἱ ἐνταῦθα ἐπισυνημμένοι τέσσαρες εἰκόνες τῶν τεσσάρων πλευρῶν τοῦ Ὀβελίσκου, εἶναι κατὰ τὴν ἀκριβεστάτην τοῦ Οὐγγαρέλλη ἔκθεσιν.

Ἐφ' ἑκάστης πλευρᾷ διακρίνονται ἀνὰ τέσσαρες ἐπιγραφαί. Πρώτη ἡ ἐπὶ τοῦ Πυραμίδου ἡ τῆς κορυφῆς· δευτέρα ἡ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ Ὀβελίσκου, μέχρι τῶν τριῶν ἱεράκων· τρίτη ἡ τοῦ σώματος τοῦ Ὀβελίσκου, καὶ τετάρτη ἡ κατὰ τὴν βάσιν αὐτοῦ, ὅπου τὰ σημεῖα γίνονται μικρότερα. Τὸ ὕψος τοῦ

πλευρᾷ ἔχει ἀνὰ τρεῖς στίχους· καὶ ὅπου ἐν τῷ κατωτέρῳ στίχῳ φαίνονται δύο ἢ πλείονα σημεῖα πλησίον ἀλλήλων, προηγείται πάντοτε τὸ κείμενον ἐμπρὸς τῆς κεφαλῆς τοῦ ζωδίου. Ἡ ἀρχὴ τῆς ἐπιγραφῆς εἶναι ἀπὸ τῆς νοτίας πλευρᾷ, ὡς λέγει ὁ Ἑρμαπίων· Ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ νοτίου διηρημενύμενα ἔχει στίχος πρῶτος.

Κατωτέρω δημοσιεύομεν τὴν μετάφρασιν τοῦ Ἑρμαπίωνος, πολλαχοῦ, ὡς φαίνεται, συντμηθεῖσαν, κατὰ μετριάσθεισαν ὡς πρὸς τὰς ἐκφράσεις, καὶ συγχυθεῖσαν, ἴσως ἐπὶ λόγῳ διορθώσεως, ὑπὸ τοῦ Ἀμμιανοῦ, καὶ ἀντιπαράθετομεν τὴν τοῦ Σεῦφφάρθ

ὅλου Ὀβελίσκου εἶναι τὴν σήμερον, ἀφ' οὗ δηλ. ἀπεκόπη, ὡς προεῖπομεν, 107 σπιθαμῶν, ἢ 84', καὶ εἶναι ὁ τρίτος κατὰ τὸ ὕψος τῶν ἐν Ῥώμῃ σωζομένων· διότι ὁ ὑψηλότερος πάντων, ὁ τοῦ ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Λατερανοῦ, εἶναι 202 σπιθαμῶν. Τὰ σημεῖα εἰσὶν

ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ, διηρημένῃ ἐπίσης κατὰ πλευρᾷ καὶ κατὰ στίχους. Οἱ δὲ ἐν αὐτῇ ἀριθμοὶ ἀντιστοιχοῦσιν εἰς τοὺς ἐπὶ τῶν πινάκων, καὶ παριστώσιν ἑκάστον τῶν ἐν ἑκάστῳ στίχῳ σημείων ἢ συμπλεγμάτων σημείων.

Ἡ γλῶσσα τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης, ἦτον ἀπλουστάτη καὶ εὐφρεστάτη καὶ, ὡς ἡ Σινική, εἰς τὰ μονοσύλλαβα χαίρουσα. Ἰδοῦ, διὰ περιέργειαν, ὁ πρῶτος στίχος τῆς ἐπιγραφῆς, εἰς τὴν πρωτότυπον γλῶσσαν ἀναγινωσκόμενος κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Σεῦφφάρθ, καὶ δι' ἐλληνικῶν ἀντιγεγραμμένους γραμμαμάτων (ὅπου τὰ σσ ἐτέθησαν ἀντὶ τοῦ παχέως sch):

Ze taī box toto σοσι σολοῶ Ραμσεσ· ατι ρακ, σα ουρουφ, σοισσι σοισσι τοτοτο, σοισσι κᾶ, μου, γε ρασσιε, αφ μεφ Ὅρ Ὑορ, μεῖμε, σοισσι βοτ, σοε απαφ ρθα, Ραμσεσ, μισι σεσοε μιφι, κοτ τοτο, σιρασοι, ειζετ, Ραμσεσ, σοισσι το, σοισσι ροχτ, σοισσι ζερ.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΕΡΜΑΙΠΙΩΝΟΣ.

1. Ἀπὸ τοῦ νοτίου.

(Τὸ πυραμίδιον μέχρι τῶν 3 ἱερῶων)

Τὰ δε λέγει ἥλιος Πρῶτος βασιλεῖ Ῥαμέστη· δεδωρήμεθά σοι πᾶσαν οἰκουμένην μετὰ χαρὰς βασιλεύειν, ὃν ἥλιος φιλεῖ.

(Ταῦτα ἐν Ἑρμαπίωνι ἐπαναλαμβάνονται ἐν οὐ δέοντι πρὸ ὅλων τῶν στίχων.)

(Στίχος πρῶτος).

Ἀπόλλων κρατερὸς, φιλαλήθης, υἱὸς Ἡρώωνος, θεογέννητος κτίστης τῆς οἰκουμένης, ὃν ἥλιος προέκρινεν, ἄλκιμος Ἄρεως βασιλεὺς Ῥαμέστης· ᾧ πᾶσα ὑποτέτακται ἢ γῇ μετὰ ἀλκῆς καὶ θάρσους· βασιλεὺς Ῥαμέστης ἥλιου παῖς αἰωνόβιος.

(Στίχος δεύτερος)

Ἀπόλλων κρατερὸς, ὁ ἐστὼς ἐπ' ἀληθείας, δεσπότης διαδήματος, τὴν Αἴγυπτον δοξάσας, κεκτημένος, ἀγλαοπονήσας ἥλιου πόλιν, καὶ κτίσας τὴν λοιπὴν οἰκουμένην, πολυτιμήσας τοὺς ἐν ἥλιου πόλει θεοὺς ἐνιδρυμένους, ὃν ἥλιος φιλεῖ.

(Στίχος τρίτος).

Ἀπόλλων κρατερὸς ἥλιου παῖς παμφεγγῆς, ὃν ἥλιος προέκρινε, καὶ Ἄρης ἄλκιμος ἐδωρήσατο· οὐ τὰ ἀγαθὰ ἐν παντὶ διαμένει καίρη· (βασιλεὺς) ὃν ἄμμων ἀγαπᾷ (Ῥαμέστης) πληρώσας τὸν νῶον τοῦ φοῖνικος ἀγαθῶν· (βασιλεὺς Ῥαμέστης) ᾧ οἱ θεοὶ ζωῆς χρόνον ἐδωρήσαντο.

2. Ἀφ' ἥλιου δυσμῶν.

(Τὸ Πυραμίδιον).

ἥλιος θεὸς μέγας, δεσπότης οὐρανοῦ (βασιλεῖ Ῥαμέστη)· δεδωρήμαι σοι βίον ἀπρόσκορον.

(Στίχος πρῶτος).

Ἀπόλλων κρατερὸς, (φιλαλήθης) υἱὸς Ἡρώωνος, βασιλεὺς οἰκουμένης Ῥαμέστης, ὃς ἐφύλαξεν Αἴγυπτον τοὺς ἀλλοθινεῖς νικήσας· ὃν ἥλιος φιλεῖ, ᾧ πολὺν χρόνον ζωῆς ἐδωρήσαντο θεοὶ, δεσπότης οἰκουμένης, Ῥαμέστης αἰωνόβιος.

(Στίχος δεύτερος).

Ἀπόλλων κρατερὸς, κύριος διαδήματος ἀνείκατος, (ἔς τῶν θεῶν ἀνδριάντας ἀνέθηκεν ἐν τῇ δε τῇ βασιλείᾳ, δεσπότης Αἰγύπτου, καὶ ἐκόσμησεν ἥλιου πόλιν,

ὁμοίως καὶ αὐτὸν ἥλιον, δεσπότην οὐρανοῦ· συνετελεύτησεν ἔργον ἀγαθόν. ἥλιου παῖς, βασιλεὺς αἰωνόβιος.

(Στίχος τρίτος).

Ἐλλείπει.

3. Τὸ βόρειον.

(Τὸ πυραμίδιον)

ἥλιος δεσπότης οὐρανοῦ Ῥαμέστη βασιλεῖ. δεδωρήμαι σοι τὸ κράτος καὶ τὴν κατὰ πάντων ἐξουσίαν.

(Στίχος πρῶτος).

Ἐλλείπει.

(Στίχος δεύτερος).

Ἐλλείπει.

(Στίχος τρίτος).

Ἀπόλλων κρατερὸς φιλαλήθης δεσπότης χρόνων. (ὃν) καὶ Ἡφαιστος ὁ τῶν θεῶν πατὴρ προέκρινε διὰ τὸν Ἄρεα· βασιλεὺς (Ῥαμέστης) παγγαρῆς ἥλιου παῖς καὶ ὑπὸ ἥλιου φιλούμενος (βασιλεὺς Ῥαμέστης).

4. Ἀπηλιώτης.

(Τὸ πυραμίδιον).

ὁ ἀφ' ἥλιου πόλεως μέγας θεὸς ἐνουράνιος (Ῥαμέστη βασιλεῖ· δεδωρήμαι σοι ...).

Στίχος πρῶτος

Ἀπόλλωνος κρατερὸς (φιλαλήθης) Ἡρώωνος υἱὸς, ὃν ἥλιος ἐγώγησεν, ὃν οἱ θεοὶ ἐτίμησαν, ὁ πάσης γῆς βασιλεύων, ὃν ἥλιος προέκρινεν, ὁ ἄλκιμος διὰ τὸν Ἄρεα βασιλεὺς, ὃν ἄμμων φιλεῖ (Ῥαμέστης) καὶ ὁ παμφεγγῆς συγκρίνας αἰώνιον βασιλέα ...

(Στίχος δεύτερος).

Ἐλλείπει.

Ἐλλείπει.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΣΕΪΦΦΑΡΘ.

1. Μεσημβρινή πλευρὴ.

(Τὸ πυραμίδιον μέχρι τῶν 3 ἱερῶων.)

α) Τάδε λέγει ἥλιος ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου, ὁ μέγας θεὸς, ὁ κύριος τοῦ οὐρανοῦ, Ῥαμεση Ὁσμανδύχ (ἦτοι τῷ ὑπεραγαπητῷ τοῦ φθι), τῷ θεῷ εὐεργέτῃ, τῷ βασιλεῖ τῶν τόπων. Δεδωρήμαι σοι τὴν ζωὴν, πᾶν κράτος καὶ ἐξουσίαν. β) ἦρος, ὁ μέγας θεὸς, ὁ ἄρχων τοῦ οὐρανοῦ, δεδωρήμαι τῷ βασιλεῖ, τῷ υἱῷ τοῦ ἥλιου, Ῥαμσῇ τῷ Ὁσμανδύχ μετὰ χαρὰς εὐδαιμόνως ζῆν καὶ μετὰ κράτους βασιλεύειν.

(Στίχος πρῶτος).

1) Ἐγὼ ἦρος 2) κρατερὸς, 3) φιλαλήθης, τῷ 4) ἰσχυρῷ υἱῷ, 5) οἷος 6) ὁ πατὴρ αὐτοῦ 7) φθῆς, τῷ 9) βασιλεῖ, τῷ 11) υἱῷ τοῦ ἥλιου, 12) Ῥαμσῇ Μέμνονι, 13) γόνῳ 14) ἐπαξίῳ τῶν 15) θεῶν, 16) ἀρχιτέκτονι 17) τῶν βασιλειῶν 18) αὐτοῦ, 19) τῷ ἐξουσιαστῇ 20) τοῦ κόσμου, 11) τῷ υἱῷ τοῦ ἥλιου 22) Ῥαμσῇ Μέμνονι, 23) τῷ ζωοδότῃ, 24) τῷ ἀρχοντι.

(Ἡ βᾶσις).

Τάδε λέγει ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου, τὸ φῶς τοῦ

κόσμου, ὁ ὑπέρτατος θεός, ὁ κύριος τοῦ οὐρανοῦ, τῷ βασιλεῖ, τῷ κυρίῳ τοῦ κόσμου, τῷ κραταίῳ, ἰσχυρῷ Ῥαμσῇ Ὁσμανδύα, τῷ ἡλιογενεῖ κτλ. Δεδωρήμεθά σοι πᾶσαν οἰκουμένην, πάντας τόπους, πᾶσας θαλάσ-
σας· δεδωρήμεθά σοι τῆς Αἰγύπτου τὸ ἀφθιτον κράτος, κλ.

(Στίχος δεύτερος).

1) ὦρος 2) κρατερὸς, 3) ἰσχυρὸς, δεσπότης τῶν τόπων, 4) τῷ φέροντι 5) τὸ ἀμίμητον διάδημα, τῷ 6) ἀθανάτῳ, 8) ὃν ὦρος ὁ κύριος 9) ἐγκατέστησε 10) διοικητὴν τῶν βασιλείων αὐτοῦ, ὃ 12) ὁ Ῥαμσῆς 13) ἰδρύσατο ἀνδριάντας, τούτῳ (τῷ Ῥαμσῇ) 8ς 14) τὴν Ἡλιούπολιν (ὃν) ἐκόσμησε 15) καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ 16) Ἡλίου· τῷ 17) κυρίῳ τῶν κυρίων, τοῦ 19) οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, τῷ 20) κτίστη πολλῶν πολυ-
τελῶν 21) ἔργων ἐν 22) τοῖς κράτεσιν αὐτοῦ, τῷ 23) ἀρέσκοντι υἱῷ τοῦ Ἡλίου, ὃν ὁ Φθᾶ φιλεῖ, τῷ κυρίῳ τοῦ κόσμου, τῷ προσφιλεῖ κυρίῳ, τῷ ἀθανάτῳ.

(Ἡ βάσις).

Τάδε λέγει ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου κτλ.

(Στίχος τρίτος).

1) ὦρος 2) κρατερὸς, 3) υἱὸς 4) Ἡρώνας, τῷ 5) φέροντι τὸ διάδημα, τῷ 6) φύλακι τῆς Αἰγύπτου. τῷ 7) νικητῇ τῶν 8) λαῶν, τῷ 9) βασιλεῖ 11) υἱῷ τοῦ Ἡλίου, 12) Ῥαμσῇ Μέμονι κτλ.

(βάσις).

Τάδε λέγει ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου.

2. Δυτικὴ πλευρά.

(δὲν μετεφράσθη).

(ἰδ. ἀνωτ. στίχ. τρίτον).

(ἰδ. ἀνωτ. στίχ. δεύτερον).

3. Βορρεια πλευρά.

(Τὸ Πυραμίδιον).

Τάδε λέγει Ἡλῖος τῷ βασιλεῖ Ῥαμσῇ Ὁσμανδύα. Δεδωρήμικί σοι βίον, πᾶν κράτος καὶ ἐξουσίαν, κτλ.

(Στίχος πρῶτος).

1) ὦρος 2) κρατερὸς, ὃν 3) φιλεῖ Ἡρῶν, τῷ 4) παμφεγγεῖ 5) γόνῳ τῶν 6) θεῶν, ὃ 7) ὑποτέτακται ἡ οἰκουμένη, τῷ 8) βασιλεῖ Ῥαμσῇ, τῷ 10) ἡλιο-
γενεῖ, ὃν 14) ἐξελέξατο 15) ὁ δότης τοῦ 16) φωτός, τῷ 17) ἀλκίμῳ διὰ τὸν Ἄρεα, τῷ κυρίῳ 18) τοῦ κόσμου Ῥαμσῇ Μέμονι, τῷ 20) ἡλιογεννήτῳ, τῷ 22) ζωοδότῃ, τῷ 23) δεσπότη.

(Βάσις).

Τάδε λέγει ὁ κύριος τοῦ κόσμου, ὁ μέγας θεός ὦρος, ὁ κρατερὸς, τῷ βασιλεῖ, τῷ κυρίῳ τοῦ κόσμου, τῷ υἱῷ τοῦ ἡλίου Ῥαμσῇ Ὁσμανδύα, τῷ ζωοδότῃ, τῷ ἀθανάτῳ δεσπότη. Δεδωρήμεθά σοι ἐν χαρᾷ τὸ κράτος κτλ.

(Στίχος δεύτερος).

1) ὦρος, 2) κρατερὸς, 3) ὁ ἐς τῷ ποδὶ ἐπ' ἀλη-
θείας, τῷ 4) δεσπότη τοῦ διαδήματος, τῷ 5) κυρίῳ τῆς γῆς, τῷ 6) τὴν Αἴγυπτον δοξάζοντι, ὡς 7) ὦρος ὁ παμφεγγής καὶ 8) ὅσις ὁ θεὸς καὶ ὁ 9) Τόρης, τῷ 10) βασιλεῖ 11) Ῥαμσῇ, 8ς 12) λαμπρό-

τητι 13) μονίμῳ 15) τὴν Ἡλιούπολιν 16) ἐκόσμη-
καθ' ἐκάστην, κτίστη 17) ἐν τοῖς τέτταρσι μέρεσι
τοῦ 18) οὐρανοῦ, 8ς πλούσια 19) ἀναθήματα 20) ἐν
τῷ οἴκῳ τοῦ ἡλίου ὑπὲρ τῶν λοιπῶν ἐκεῖσε 21) ἐνι-
δρυμένον θεοτήτων ἀνέθετο, τῷ ἀρέσκοντι υἱῷ τοῦ
Ἡλίου, ὃν 22) φιλεῖ ὁ Φθᾶ, 8ς πολλάκις τὴν 23)
ὃν κατηγλάισε, τῷ ἀγαπητῷ δεσπότη.

(Βάσις).

Τάδε λέγει ὁ κύριος τοῦ κόσμου τῷ βασιλεῖ κτλ.

(Στίχος τρίτος).

(δὲν μετεφράσθη).

4. Ἀνατολικὴ πλευρά.

(Τὸ πυραμίδιον).

α) Τάδε λέγει ὁ παμφεγγής-Τμούς ἀφ' Ἡλίου πό-
λεως, ὁ κύριος τοῦ κόσμου, τῷ θεῷ ἀγαθοποιῷ Ῥαμσῇ
Μέμονι τῷ ζωοδότῃ, τῷ υἱῷ τοῦ Ἡλίου κτλ. Δε-
δωρήμαί σοι τὸ ζῆν, τὸ πράττειν. 6) Ἐγώ, ὁ παμ-
φεγγής τῆς Ἡλιουπόλεως, ὁ κύριος, ὁ μέγας θεός, ὁ
κύριος τοῦ οὐρανοῦ, δεδωρήμαι τῷ βασιλεῖ Ῥαμσῇ,
ὃν Ἄμμων φιλεῖ, τῷ υἱῷ τοῦ Ἡλίου, βίον ἀπρόσκορον,
μετὰ χαρᾶς τὴν κατὰ πάντων ἐξουσίαν.

(Στίχος πρῶτος).

δὲν μετεφράσθη.

(Στίχος δεύτερος).

1) ὦρος, ὁ 2) κρατερὸς, ὁ 3) φιλοδίκαιος, τῷ 4)
βασιλεῖ 5) Ῥαμσῇ τῷ 7) Ἡλίου υἱῷ 8) Μέμονι, οὗ ἡ
9) φήμη ἀφικνεῖται μέχρις 10) ἀστέρων· διαλάμ-
πουσι τὰ ἔργα 11) τῆς κυβερνήσεως αὐτοῦ 12) μέ-
χρις 13) οὐρανοῦ, ὃν ἐξελέξατο ὁ Ἡλῖος καὶ ἔθετο
(ὁ Ἄρης) ὡς 14) φόβητρον τῶν 15) κακούργων καὶ
τῶν 16) μισθοφόρων, ὁ 17) ἐξολοθρευτὴς 19) τῶν
(ἐχθρικών) στρατῶν· οὗ 20) τὰ ἔργα διαμενοῦσι τὸν
πάντα χρόνον τῶν 21) ἡμερῶν· ὁ 22) ὠραίαις ταχυ-
τικαῖς γλυφαῖς (ισρογλύφοις) τὸν ναὸν τοῦ Ἡλίου (ἐν
Ἡλιουπόλει) καταγλαΐσας, τῷ 23) ἀρέσκοντι υἱῷ
τοῦ Ἡλίου, Ῥαμσῇ Μέμονι, ὃ ὁ παμφεγγής, ὁ κύριος
τῆς Ἡλιουπόλεως, ὁ τιμώμενος, ἀθάνατον βίον δεδώ-
ρηται.

(Βάσις).

Ταῦτα λέγει ὦρος, ὁ Ἡλῖος, ὁ κρατερὸς, ὁ φιλο-
δίκαιος, τῷ βασιλεῖ Ῥαμσῇ κτλ. Δεδωρήμεθά σοι
βίον, κτλ.

(Στίχος τέτιος).

1) ὦρος 2) ὁ κρατερὸς, ὁ 3) φιλοδίκαιος, τῷ (δευ-
τέρῳ) 4) ὦρῳ, τῷ δεσπότη τοῦ 5) χρόνου τῶν ἐτῶν,
τῷ 6) ἰσχυρῷ ἐν πολέμῳ (Ἄρει) τῷ 7) βασιλεῖ, τῷ
9) υἱῷ τοῦ Ἡλίου, 10) Ῥαμσῇ Μέμονι, οἷς θεοῖς
αὐτὸς 11) ἀγάλματα ἰδρύσατο ἐν 12) Ἡλιουπόλει τῷ
13) τροφεῖ τῶν 14) τόπων (τῷ Ἡλίῳ), τῷ πατρὶ
τῶν θεῶν, ὃ (ὁ Ῥαμσῆς) 16) ἀγάλματα ἐν τοῖς 18)
θεοῖς οἴκοις ἰδρύσατο τῷ 19) δεσπότη τῶν κόσμων
20) Ῥαμσῇ, τῷ 21) υἱῷ τοῦ Ἡλίου, ὃν 22) φιλεῖ
Ἄμμων, τῷ 23) ζωοδότῃ, τῷ 24) ἀθανάτῳ.

Βάσις.

Τάδε λέγει ὦρος, ὁ Ἡλῖος κτλ. τῷ βασιλεῖ Ῥαμσῇ
κτλ. ὡς ἀνωτέρω.